

Besøksstrategi

Åkersvika naturreservat

Av Erica Neby

Statsforvalteren i Innlandet
Oktober | 2021

Forfatter: Erica Neby
Tittel: Besøksstrategi. Åkersvika naturreservat.

Forsidebildet: Bilde fra sti bak Vikingskipet i Åkersvika naturreservat
Foto: Erica Neby

© 2021 Forfatterne

Rapporten er lisensiert under «Creative Commons Navngivelse - Ikke Kommersiell - Del På Samme Vilkår 3.0 Norge»-lisensen som er gjengitt her: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/no/>

Forord

Åkersvika naturreservat er et verdifullt turområde for lokalbefolkningen rundt reservatet i Hamar og i Stange kommuner. Det er et område som har stort naturmangfold, mange besøkspunkter og et bra stinett. Derfor er det viktig å ha en besøksstrategi for reservatet, for å sikre at de besøkende kan få en god opplevelse av reservatet samtidig som ingen naturverdier blir negativt påvirket av ferdselen. Vi har valgt å lage en enkel besøksstrategi for Åkersvika naturreservat, siden reservatet først og fremst brukes av lokalbefolkningen, og ikke like mye i reiselivssammenheng.

Forvaltningsplanen for Åkersvika naturreservat ble godkjent i 2020. Besøksstrategien er et vedlegg til forvaltningsplanen. Siden Åkersvika naturreservat er et Ramsarområde, er besøksstrategien godkjent av Miljødirektoratet.

Innhold

Åkersvika naturreservat	1
Rammeverk	1
Mål med besøksforvaltning.....	2
Kunnskapsgrunnlaget.....	2
Naturverdier	2
Naturtyper	2
Arter	3
Ferdsl i reservatet.....	4
Sårbare naturverdier	5
Den besøkende.....	8
Annen relevant kunnskap.....	9
Tiltaksplan.....	10
Informasjon og stier	10
Elvsholmen	12
Kråkholmene.....	13
Informasjon om forbud	15

Åkersvika naturreservat

Åkersvika naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon av 26. juli 1974 og utvidet i 1984 og 1992. I 2016 ble grensene for reservatet justert på nytt i forbindelse med at arealet for E6 ble tatt ut av reservatet. I dag dekker reservatet et areal på ca. 4281 dekar.

Formålet med opprettelsen av naturreservatet er å bevare et verdifullt våtmarksområde som et dynamisk og komplekst innlandsdelta med kroksjøer og meandere og med stor variasjon i naturtyper, blant annet rike utforminger av bløtbunn, sumpmark, fuktenger, flomskogsmark og fastmarksskogsmark. Området har særlig stor betydning for biologisk mangfold i form av raste- og hekkeområde for våtmarksfugl og som leve- og voksested for sjeldne og truede plante- og dyrearter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i en god tilstand og eventuelt videreutvikle dem.

Naturreservatet ligger i Hamar og Stange kommuner, nært inntil Hamar by. Åkersvika er ei grunn bukt av Mjøsa hvor Flagstadelva og Svartelva har bygd opp hvert sitt delta. Via disse elvene blir reservatet tilført betydelige mengder næringsstoffer fra omkringliggende frodige jordbruksområder på næringsrik berggrunn (kambrosilurske bergarter). Området har derfor høy biologisk produktivitet.

Naturreservatet er omgitt av dyrket mark, bybebyggelse, industri-, service- og trafikkarealer. Det er splittet opp i ulike delområder av store kommunikasjonsårer som E6, riksvei 25, fylkesvei 222 og jernbanetraséene for Dovrebanen og Rørosbanen.

Åkersvika naturreservat er Norges første Ramsarområde. Konvensjonen om vern av våtmarker, Ramsarkonvensjonen, trådte i kraft 21. desember 1975 med formål å beskytte våtmarksområder generelt og særlig som leveområde for vannfugler. Etter hvert har målsetningen blitt utvidet, og omfatter i dag ivaretagelse av våtmarker både som leveområde for flora og fauna, og som viktig naturressurs for mange mennesker, herunder for matproduksjons-, undervisnings- og rekreasjonsformål.

Rammeverk

Rammene for arbeidet med besøksforvaltning er naturmangfoldloven, verneforskriften for Åkersvika naturreservat og forvaltningsplanen for Åkersvika naturreservat inklusive skjøtselsplaner. Dette betyr at besøksstrategien ikke skal gå utover disse rammene, men heller presisere hvordan forvaltningsmyndigheten ser for seg å håndtere besøkende av reservatet.

Mål med besøksforvaltning

Målet med denne besøksstrategien er å få beskrevet naturverdiene og hvilke naturverdier som er sårbare med tanke på ferdsel i reservatet. Målet er også å synliggjøre hvor folk bør ferdes i reservatet og hvilken informasjon de kan finne på de ulike informasjonspunktene.

Kunnskapsgrunnlaget

Naturverdier

Kunnskapen om natur- og miljøforhold i Åkersvika naturreservat må karakteriseres som meget god. I 2014 ble det gjennomført registreringer og sammenstillinger for en rekke fagtemaer:

- Naturtyper/vegetasjon/flora
- Fugleliv
- Fiskefauna
- Bunndyrfauna
- Planteplankton
- Bunnsedimenter og vannkjemi

I tillegg til dette gjennomføres det hvert år registreringer av våtmarksfugl i reservatet. Disse registreringene har blitt utført nesten årlig siden 1974.

Naturtyper

Det finnes mange verdifulle naturtyper i reservatet, og mange av dem er rødlistede naturtyper (Norsk rødliste for naturtyper 2018):

- delta (VU)
- kroksjø (NT)
- meander (VU)
- semi-naturlig eng (VU)
- flomskogsmark (VU)
- høgstaudegranskog (NT)
- kalk- og lågurtfuruskog (VU)
- åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone (EN)

Det er også registrert et flertall naturtypelokaliteter med svært viktig verdi (A-verdi), viktig verdi (B-verdi) og lokalt viktig verdi (C-verdi). Disse er:

Lokalitetsnavn	Naturtype	Verdi	Naturbase-nummer
Vesle-Mjøsa	Stor elveør	A	BN00045324
Tjuvholmen sør	Åpen kalkmark	B	BN00045392
Sandvika	Stor elveør	B	BN00110902
Tokstadvika	Stor elveør	B	BN00110935

Holme utenfor Tokstadvika	Stor elveør	A	BN00110934
Fløterholmen	Evjer, bukter og viker	B	BN00040170
Fløterholmen NV	Stor elveør	B	BN00110896
Fløterholmen sør	Stor elveør	B	BN00110876
Åkershagan NV	Rik sump- og kildeskog	A	BN00110916
Vikingskipet SV	Stor elveør	C	BN00109830
Midtstranda	Stor elveør	A	BN00109814
Midtstranda sør	Evjer, bukter og viker	A	BN00112455
Midtstranda vest	Stor elveør	C	BN00109807
Elvsholmen	Gammel boreal løvskog	C	BN00109828
Elvsholmen NV	Stor elveør	A	BN00109817
Flagstadelva	Viktig bekkedrag	B	BN00045389
Flagstadelva sør for Hveberg	Flommarksskog	A	BN00045390
Flagstadelvdeltaet I	Stor elveør	B	BN00112456
Flagstadelvdeltaet II	Stor elveør	A	BN00112459
Dam øst for E6 ved Ridabu	Kalksjø	A	BN00112457
Disenstranda nord	Stor elveør	A	BN00109841
Disen Ø	Rik blandingskog i lavlandet	C	BN00045391
Finsalbekken, utløp	Rik sump- og kildeskog	A	BN00045382
Vidarshovstranda I	Evjer, bukter og viker	B	BN00112458
Vidarshovstranda II	Hagemark	B	BN00045381
Svartelvdeltaet 1	Mudderbank	B	BN00110894
Svartelvdeltaet 2	Evjer, bukter og viker	B	BN00110905
Svartelvdeltaet flomdam midt	Middels kalkrik innsjø	A	BN00039876
Svartelvdelta flomdam vest	Middels kalkrik innsjø	A	BN00040173
Svartelvdelta flomdam ved utløp	Evjer, bukter og viker	B	BN00040165

Arter

Ifølge Artskart er det registrert 242 antall ulike fuglearter i reservatet. Om lag 30 prosent av disse fugleartene hekker i reservatet, mens majoriteten av fugleartene bruker området som rasteplass i løpet av vår- eller høsttrekket.

Det er registrert 269 arter av karplanter i reservatet, hvorav 32 av disse er vannplanter. Totalt er 22 av disse artene rødlistearter og 34 arter svartlistearter. Det er også registrert 106 mosearter i reservatet, hvorav fire av dem er rødlistede arter.

Åkersvika er et nøkkelhabitat for fisk og er trolig den enkeltlokaliteten som i dag har størst betydning for å opprettholde et livskraftig og artsrikt fiskesamfunn i Mjøsa. Av Mjøsas 20 fiskearter er 16 registrert i Åkersvika (ørret, harr, sik, gjedde, abbor, mort, vederbuk, brasme, laue, lake, ørekyt, steinsmett, nipigget stingsild, hork, karuss, niøye). De fleste artene gyter i selve Åkersvika eller i de tilførende elvene Svartelva, Flagstadelva og Finsalbekken om våren og sommeren, og på denne tiden foregår det derfor betydelige vandringer inn og ut av Åkersvika. Hovedmengden av gytefisk for

mjøsørreten passerer som regel Åkersvika i september. Hovedutvandringen for ungfisk av ørret skjer om våren.

Vi tror ikke at bunndyrfauna, planteplankton eller resultatene fra undersøkelser i bunnsedimenter og vannkjemi er særlig relevant for denne besøksstrategien. Derfor er dette ikke videre omtalt, men les gjerne mer om det i forvaltningsplanen.

Ferdsel i reservatet

Hovedregelen i reservatet er at all ferdsel skal skje varsomt og at det skal tas hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. Det er ikke lov å forårsake unødig forstyrrelse av dyrelivet. Hva vi mener med «unødig forstyrrelse» er å bevisst skremme dyr eller å gå for nærme dyr. I verneforskriften for Åkersvika naturreservat er det nevnt noen konkrete friluft- og ferdselsaktiviteter som er regulert. De restriksjoner som gjelder for hele året er følgende:

- Camping og teltslaging er forbudt.
- Idrettsarrangementer og andre større arrangementer er forbudt.
- Bruk av stående fiskeredskaper som for eksempel garn er forbudt.
- Motorisert ferdsel på land og på is er forbudt.
- Motorisert ferdsel til vanns innenfor jernbanebrua (Dovrebanen) er forbudt.

Det finnes også tidsbestemte restriksjoner i reservatet. De er følgende:

- 1. september-30. april: fiske er forbudt i Svartelva, Flagstadelva og Finsalbekken.
- 1. april-31. mai: fiske er forbudt i hele reservatet med unntak for under bruer og i ei sone ved Svartelvas gjennomløp under E6 på 200 m vestover og 100 m østover.
- 1. april-31. mai: motorisert ferdsel til vanns er forbudt utenfor jernbanebrua (Dovrebanen).
- 1. april-31. mai: ferdsel med robåt, kano/kajakk og andre ikke-motoriserte fartøyer er forbudt innenfor jernbanebrua (Dovrebanen).

Stiene i og utenfor reservatet brukes både av syklister og gående i varierende omfang. Det er først og fremst de asfalterte gang- og sykkelveiene utenfor reservatet som brukes av syklister, mens turstiene i reservatet brukes av gående. Det er lov å sykle på stiene i reservatet. Det er Statsforvalteren som er vedlikeholdsansvarlig for stier i reservatet, med mindre de er opparbeidet på initiativ fra en annen part.

For å få en oversikt over ferdselsmengden i reservatet, har vi brukt ferdselstellere på Ottestadstien og Vikastien i løpet av perioden juni-september 2018. Resultatene fra disse viser at Ottestadstien hadde et daglig gjennomsnitt på 86 passeringer, mens Vikastien hadde et daglig gjennomsnitt på 39 passeringer. Dette tilsier at stiene er mye brukt, både på hverdager og helger.

Padling er en aktivitet som har økt i popularitet siden reservatet ble opprettet. Det er ikke lov å padle innenfor jernbanebrua til Dovrebanen i løpet av april og mai, men

ellers er det lov dersom det skjer uten unødig forstyrrelse av dyrelivet. Det samme gjelder bruk av robåt.

Sårbare naturverdier

De naturtyper som er mest sårbare for ferdsel, er mudderbankene hvor små planter vokser, og kalkbergene med tynt jorddekke. Ellers er våte naturtyper mer utsatte for slitasje enn tørre naturtyper, men de stier som finnes i reservatet ligger stort sett utenfor de mest sårbare naturtypene.

Den største konflikten knyttet til ferdsel i Åkersvika er ulovlig ferdsel i form av motorbåt i fuglenes trekk- og hekkeperiode og forstyrrelse av fuglene ved lovlig ferdsel ute i de to deltaområdene. For eksempel er ferdsel til fots på mudderbankene eller padling/bruk av robåt etter 31. mai ikke regulert i verneforskriften for Åkersvika naturreservat, men er aktiviteter som kan forårsake unødig forstyrrelse av dyrelivet.

Det er viktig å ha god kunnskap om hvordan menneskelig aktivitet påvirker naturen, slik at vi i forvaltningen kan forebygge forstyrrelser og ødeleggelse av verneverdiene. Det er primært våtmarksfuglene vi ønsker å fokusere på når det kommer til å unngå forstyrrelse i reservatet, selv om det også finnes andre dyr som kan bli forstyrret av ferdsel.

Det finnes flere studier fra andre våtmarksområder om hvordan fugl påvirkes av menneskelig aktivitet. Kort sagt vil våtmarksfugl lett kunne bli forstyrret av menneskelig aktivitet under fuglenes næringssøk, hekking, og hvile, men hvor forstyrret de blir er avhengig av en rekke faktorer som type menneskelig aktivitet, hvor ofte aktiviteten forekommer, avstanden til forstyrrelsen, mengde vegetasjon mellom menneske og fugl, fuglenes aktivitet, flokkstørrelse og -sammensetning, tidspunkt, fugleart med flere.

Avstanden fra en forstyrret fugl til den menneskelige forstyrrelsen varierer mye og er avhengig av flere faktorer. Det kan se ut som at de fleste vadere, gjess og ender flyr av gårde når blir skremt av fotgjengere på en avstand mellom 10 meter og 255 meter, men at medianen ligger på cirka 40 meter. Dog vil avstanden fra at fuglen blir urolig av å se en fotgjenger være lenger. Selv om det er sprikende resultater om avstanden, tenker vi at 100 meter kan brukes som en grei målestokk på hvor stor påvirkningssone fra ferdsel av et menneske til en våtmarksfugl er. Da vil stiene i Åkersvika som mangler vegetasjonssone ut mot vannet få følgende forstyrrelsesområder:

Figur 1. Kart som viser 100-meterssoner (blå strek) fra stier som mangler vegetasjonssone i Åkersvika.

På kartet i figur 1 vises stier som allerede eksisterer, og som har et konfliktpotensiale med hensyn til forstyrrelser fra menneskelig ferdsel på våtmarksfugl. Det bør ikke legges opp til å etablere nye stier som vil kunne forstyrre våtmarksfugl. Da må det i tilfelle være strekninger av begrenset omfang hvor det kan iverksettes avbøtende tiltak for å kompensere for manglende skjerming. Det er også forskjell på om et område brukes primært til næringssøk/hvile eller hekking. Det er vanskelig å bytte hekkeplass, mens det kan finnes andre arealer tilgjengelige for næringssøk/hvile i samme område.

Det er to mulige fremtidige stier som har blitt diskutert i tidligere prosesser. Den ene er en sti fra Vidarshovstranda langs jordekanten mot Hjellum (figur 2) og den andre er en sti fra Kjonerudvegen langs jordekanten mot E6 (figur 3). Begge disse stiene har et stort konfliktpotensiale med både hekkende, næringssøkende og hvilende våtmarksfugl. Derfor er disse ikke tatt med inn i stioversikten i figur 4, siden de vil være vanskelige å etablere med tilstrekkelig skjerming.

Figur 2. Tidligere diskutert stistrekning på Hjellum som har stort konfliktpotensiale med våtmarksfugl. Blå strek er 100 meter fra stien.

Figur 3. Tidligere diskutert stistrekning ved Kåterud som har stort konfliktpotensiale med våtmarksfugl. Blå strek er 100 meter fra stien.

De mange dammene som fantes i reservatet ved opprettelsen av reservatet og som har kommet til som kompensasjonstiltak i etterkant av bygging av firefelts E6, er også ømfintlige for forstyrrelser. Disse dammene er primært tenkt å fungere som hekkeområder for fugl, og ikke som besøkspunkter for mennesker. Det vil derfor ikke legges til rette for økt ferdsel til disse dammene.

Den besøkende

Hovedmålgruppen for denne besøksstrategi er lokale innbyggere. Vi vet at Åkersvika brukes mye av lokalbefolkningen rundt reservatet, og vi ønsker å legge til rette for at folk skal kunne bruke stiene i reservatet og få med seg informasjon om naturverdiene og få gode naturopplevelser i løpet av turen.

Det er per i dag få aktører som bruker Åkersvika i reiselivssammenheng. På UT.no er det markert flere sykkelstier i og ved Åkersvika, men alle disse foregår på etablerte sykkelveier og er derfor akseptert som ferdselsårer ved reservatet. Det er også noen som bruker sykkel gjennom reservatet for å ta seg til en annen sluttdestinasjon. Ikke alle stier i reservatet egner seg for sykling, men sykling er likevel tillatt.

Ottestadstien er en blåmerket tursti som tangerer reservatsgrensa på sørsida av Åkersvika ved Åkershagan i Stange kommune. Denne er mye brukt året om, både på helger og hverdager. Det samme gjelder Vikastien som ligger i samme område som Ottestadstien, men nærmere Mjøsa og innenfor reservatets grenser. Pilegrimsleden går også i reservatet over Stangebrua, men denne følger asfaltert gang- og sykkelvei.

Vi vet at enkelte padlere tar en tur innom reservatet i løpet av sommeren. Hamar roklub 1881 er etablert rett utenfor reservatet ved Tjuvholmen, og de arrangerer turer med robåt og kajakk, men i all hovedsak utenfor reservatet. Vi ønsker ikke å legge til rette for økt robåt-/padleaktivitet i reservatet, siden det er stor fare for konflikt mellom fuglelivet og padlere. Bruk av robåt og padling er dog lov i reservatet utenfor jernbanebrua (Dovrebanen) og innenfor jernbanebrua etter 31. mai.

Hamar naturskole bruker blant annet Elvsholmen som utgangspunkt for sin undervisning. Det er enkelt å ta seg dit til fots, med sykkel eller med bil. Elvsholmen har store kulturminneverdier i form av gravhaugen og Tvestua som ligger der. Det er også stiforbindelse mellom Elvsholmen og fugletårnet like ved, med utsikt over Flagstadelvdeltaet. Nærheten til vannet og skogen gjør at Elvsholmen er ypperlig som informasjonspunkt for reservatet og for naturverdier generelt.

Det andre fugletårnet i reservatet ved Ulvstuodden er også lett tilgjengelig med bil, men det er vanskeligere å ta seg dit med sykkel eller til fots dersom en ikke ønsker å bruke hovedbilveien dit. Det finnes per i dag ikke noen opplagt stitrasé som er forsvarlig å ta i bruk av hensyn til dyrelivet. Derfor må hovedbilveien langs Kjonerudvegen brukes som adkomstvei til dette fugletårnet. Det finnes planer om å etablere en gang- og sykkelvei langs Kjonerudvegen. Denne kan brukes for adkomst til fugletårnet i fremtiden. Utsikten fra dette fugletårnet over Svartelvdeltaet kan by på spennende fugleobservasjoner.

Svartelvdeltaet er mer brukt av fugl enn Flagstadelvdeltaet, og av og til er det et svært høyt antall fugl som kan observeres fra tårnet.

Annen relevant kunnskap

Det pågår et arbeid med å få etablert en tursti over Kråkholmene, som delvis ligger innenfor reservatets grenser. Planen for denne stien er at det skal bli mulig å knytte sammen stiene i reservatets utkanter, slik at det ikke blir så langt å gå en rundtur i Åkersvika. Stien går delvis parallelt med E6, men også langs vannkanten til Mjøsa og i skogen. Det er lagt til rette for fire informasjonspunkt langs denne stien. Se nærmere omtale i tiltaksplanen nedenfor.

Det er planlagt boligutbygging både ved Espern og videre mot Tjuvholmen i Hamar kommune og ved Åkershagan i Stange kommune. Begge disse prosjektene vil ha kontakt med reservatet som ligger like utenfor byggesonen. På Espern og langs strandkanten mot Tjuvholmen er det planlagt en strandpromenade, dvs. en gangvei, nærmest reservatet. Denne gangveien vil være et egnet sted for å informere om naturverdiene i reservatet. Nedenfor Åkershagan på sørsida av reservatet er det to åpne områder som kan være egnet for å informere om verneverdiene på.

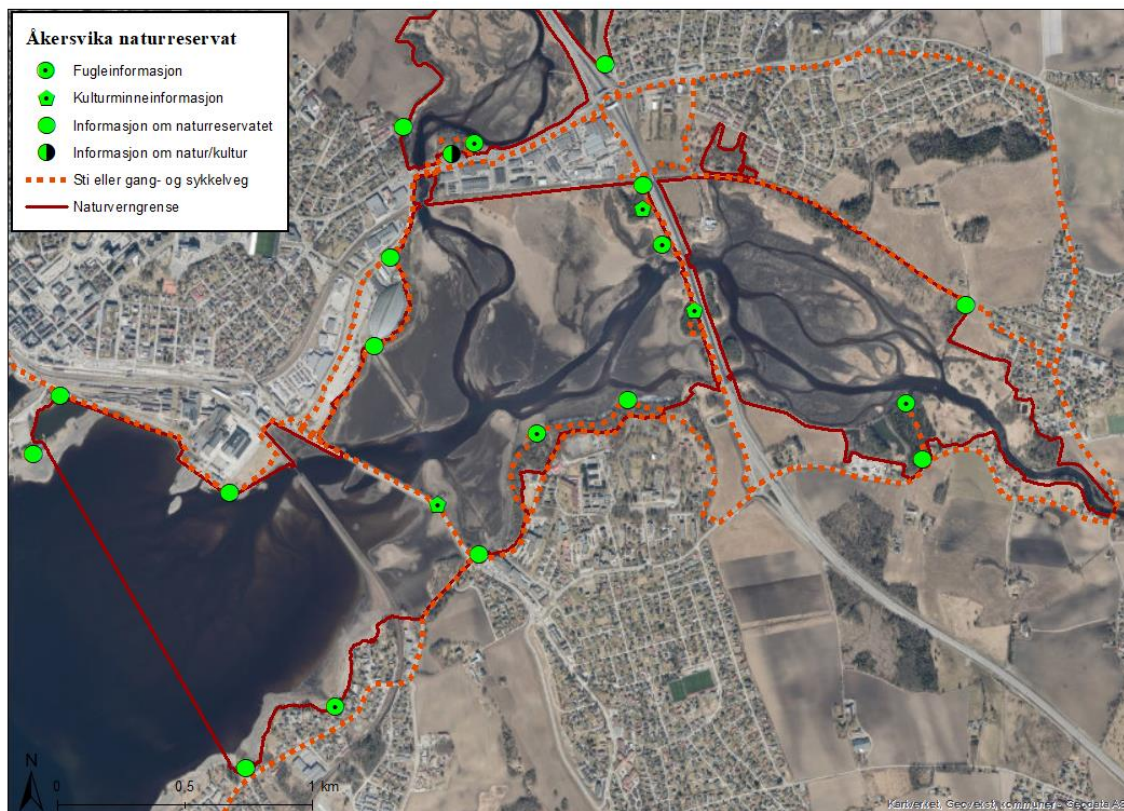
På Vidarshovstranda og Prestegårdstranda langs Svartelvdeltaets nordre strandkant, er det nå tilrettelagt for beite med tilhørende gjerde. Det finnes planer i Hamar kommune om å etablere en enkel gang- og sykkelsti langs Rørosbanen, men denne mangler foreløpig en forsvarlig overgang over jernbanen og over Finsalbekken. Når dette er løst, vil planene om å etablere denne traséen kunne tas opp på nytt og søkes om etter verneforskriften for Åkersvika naturreservat. Det vil da legges vekt på tiltak for å unngå forstyrrelse av dyrelivet langs stien.

Innenfor reservatet finnes det et flertall kjente kulturminner. Noen av disse er gravhaugen på Elvsholmen (med kulturminnet Tvestua like ved), nausttufta på vestsida E6 og gravfeltet på Kråkholmen på vestsida E6. På Fløterholmen langs Stangebrua finnes også kunstverket «7 ord på veggen», som er dikt av Rolf Jacobsen innrisset på en gammel grunnmur. Denne besøksstrategien legger opp til at alle de ovennevnte kulturseverdighetene vil kunne ses fra en sti, og at informasjon om dem vil bli oppdatert i samarbeid med Innlandet fylkeskommune.

Tiltaksplan

Informasjon og stier

Vi ønsker at besøkende av reservatet bruker følgende eksisterende og fremtidige stier/gang- og sykkelveier i reservatet og at det settes opp informasjon på følgende steder vist i figur 4.

Figur 4. Stinett og informasjonspunkt i Åkersvika.

Det er et omfattende stinett som går igjennom og omgir reservatet, men det er ikke alle stitraséer som er ferdigstilte enda, slik som stien over Kråkholmene, stien langs Rørosbanen og strandpromenaden ved Espern. Vi ønsker at alle stier som ikke er asfalterte gang- og sykkelveier eller går langs med bilveier blir blåmerket.

Ordinære informasjonsplakater om reservatet er mer generell informasjon om reservatet og naturverdiene med et kart som viser alle stier og informasjonspunkt i reservatet og omegn, se eksempel på bilde 1. Informasjonsplakat kan utformes litt forskjellig. Her er noen eksempler fra andre verneområder:

+
+

Se Neka falle
Watch Neka fall

Nekfallet er et av de høyeste fossefallene i Innlandet.

Nekfallet is one of the highest waterfalls in Innlandet.

Fossesprøyten skaper et spesielt livsmiljø, og gjør det så fuktig her at naturtypen kalles boreal regnskog. Dette området er svært rikt på krevende lavarter, og en kan blant annet finne fossefittlav, muslinglav og glattvrenge her. Videre oppover fra kløfta finnes blåbærgranskog, sumper og myrer, før en kommer opp til eldre fjelskog.

Her kan du gå tur, gå på ski, jakte og plukke sopp og bær! Ta vare på naturverdiene ved å praktisere sporløs ferdsel.

The water spray makes the air so moist that this nature type is called a boreal rainforest. The area is rich in demanding lichen, and you can find species such as crumpled shingle lichen, elf-ear lichen and kidney lichen. Further up the gorge the landscape is dominated by spruce forest with blueberry shrubs, swamps and bogs, until you finally reach the older mountain forests.

Go hiking, skiing, hunting or forage for berries and edible mushrooms! Help us take care of nature, by leaving no trace from your visit.

Fossesøner og skrubbesøner på kløst. Gorge Ljung, Lichen and Terminalia Lungwort on a twig. Foto: Tom Heikk-Holten

Gammal skog. Old forest. Foto: Enca Nebby

Kartinformasjon
Map info

- Bekkeleier / Gorge
- Fosseesprøyte / Waterfall mist

Statens naturopplysningsvesen / Norwegian Nature Inspectorate Send SMS: + 47 850 01 881

Nekfallet. Foto: Enca Nebby

Bilde 1. Eksempel på informasjon om et naturreservat.

+
+

Besøk de gamle kalkovnene
Visit the old lime kilns

Kalken på Helgøya har blitt utnyttet helt siden middelalderen. Det betyr at du kan se spor i form av kalkovner, kalkbrudd og skinneganger i reservatet.

The limestone resources on Helgøya have been exploited since the Middle Ages. This means that you can see traces such as lime kilns, limestone quarries and rail tracks in the nature reserve.

Etter 1880 ble det bygget mer moderne kalkovner i Bergevika, samt én i Kleiva litt lenger sør. Ovnene er 10-12 meter høye, er murt av kalkstein og føret med ildfast teglstein.

Basen har to porter; en liten til å regulere fyringen, og en stor til å ta ut brennt kalk. Steinen ble sprengt ut av fjellet like ovenfor Bergevika. Så ble den knust med slegge og trillet i vogner på skinneganger bort til ovnene. Vognene holdt 1000 liter og ovnene kunne ta kalkstein fra 30 vogner. Ovnene ble kullfyrte og kunne nå 1000 °C. Steinen brant i ovnen i ca. 1 uke, og etter den var tatt ut ble den sortert etter kvalitet. Kalken ble så fraktet rundt Mjøsa med egne kalkbåter. Kalkbrenneriet i Bergevika har vært i periodevis drift frem til 1952.

After 1880, two more modern lime kilns were built in Bergevika, as well as one in Kleiva further south. The kilns are 10-12 meters high, built from limestone and lined with refractory brick.

The base has two openings; one small to regulate the heat, and one big to extract the lime. Stone was blasted from the bedrock just above Bergevika, and then smashed with a sledge, put in a wagon and rolled down to the kilns. The wagons could hold 1000 liters and the kilns could take 30 wagons. The kilns were heated by coal and could reach 1000 °C. The stone was burned for a week and then sorted by quality. The lime was then transported by limeboats on Mjøsa. The lime kilns in Bergevika have been periodically operational until 1952.

Kalkovnen. The lime kiln. Foto: Marie-Louise Olsen

De gamle skinnegangene. The old rail tracks. Foto: Suzanne Mørk

Et fagitt. A larch. Foto: Suzanne Mørk

Bilde 2. Eksempel på informasjon om et tema.

Bilde 3. Eksempel på informasjon om arter.

Temaplakater om fugl og kulturminner er tenkt satt ut på relevante steder. Dette er plakater med informasjon om et tema, istedenfor generell informasjon. For eksempel er det allerede satt opp ny artsinformasjon om fugl i de to fugletårnene (se bilde 4).

Elvsholmen

Elvsholmen er et egnet sted for å samle informasjon, som omtalt ovenfor. Her ser vi for oss at det settes opp informasjon om både kulturminner og naturverdier, se eksempel på bilde 2. I fugletårnet er det satt opp artsinformasjon om fugl (bilde 4).

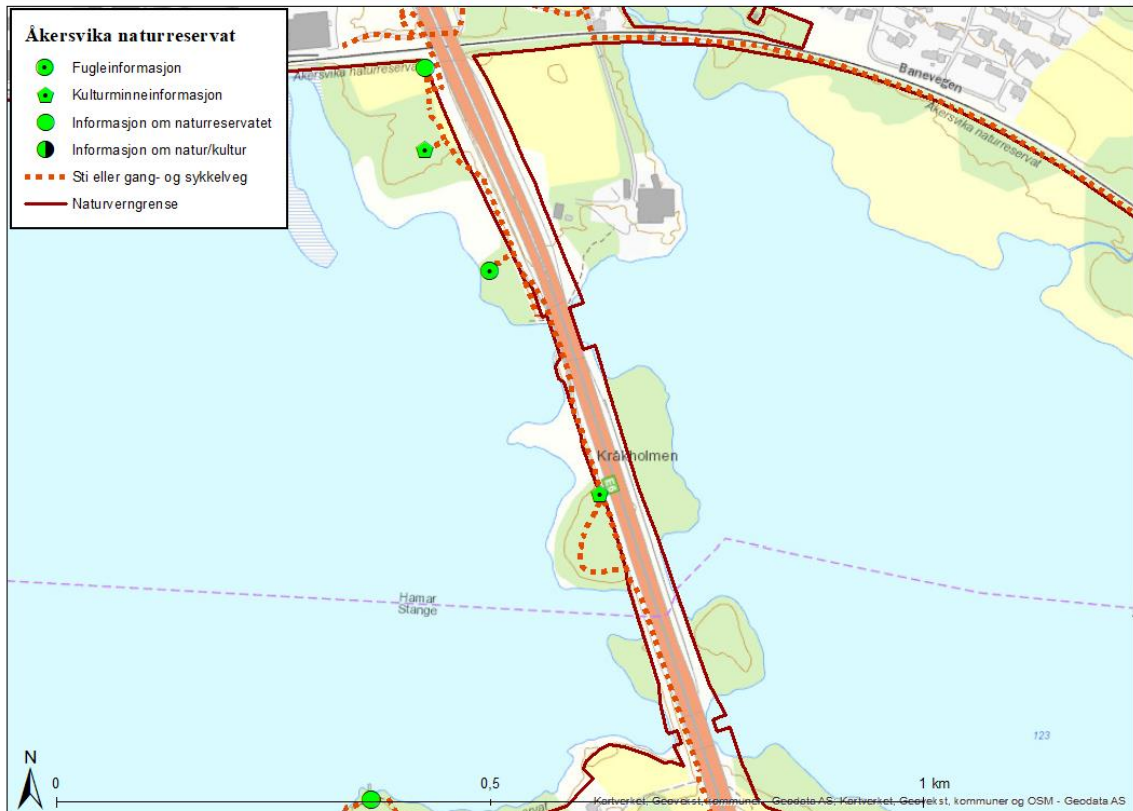
Bilde 4. Informasjon om ulike fuglearter i fugletårnene.

Figur 5. Stinett og informasjonspunkt på Elvsholmen.

Kråkholmene

Kråkholmene vil få en ny tursti som binder sammen Hamar og Stange kommuner. Her er det store kulturminneverdier langs stien og et egnet sted for å vise og informere om fuglelivet. Vi ser for oss å sette opp informasjon om Åkersvika naturreservat generelt ved stiens begynnelse nærmest Rørosbanen. Det bør også settes opp temaplakater om de to kulturminnene nasttufta og gravplassen. Mellom disse kulturminnene er det et egnet sted for å stoppe langs stien og se på eventuelle fugler på vannet eller bare for å nyte utsikten, se bilde 5. Her kan det settes opp et temaplakat om fugl og det bør lages muligheter for å sitte, for eksempel en benk eller lignende. Se detaljer for utplassering av plakater langs stien i figur 6.

Figur 6. Stinett og informasjonspunkt på Kråkholmene.

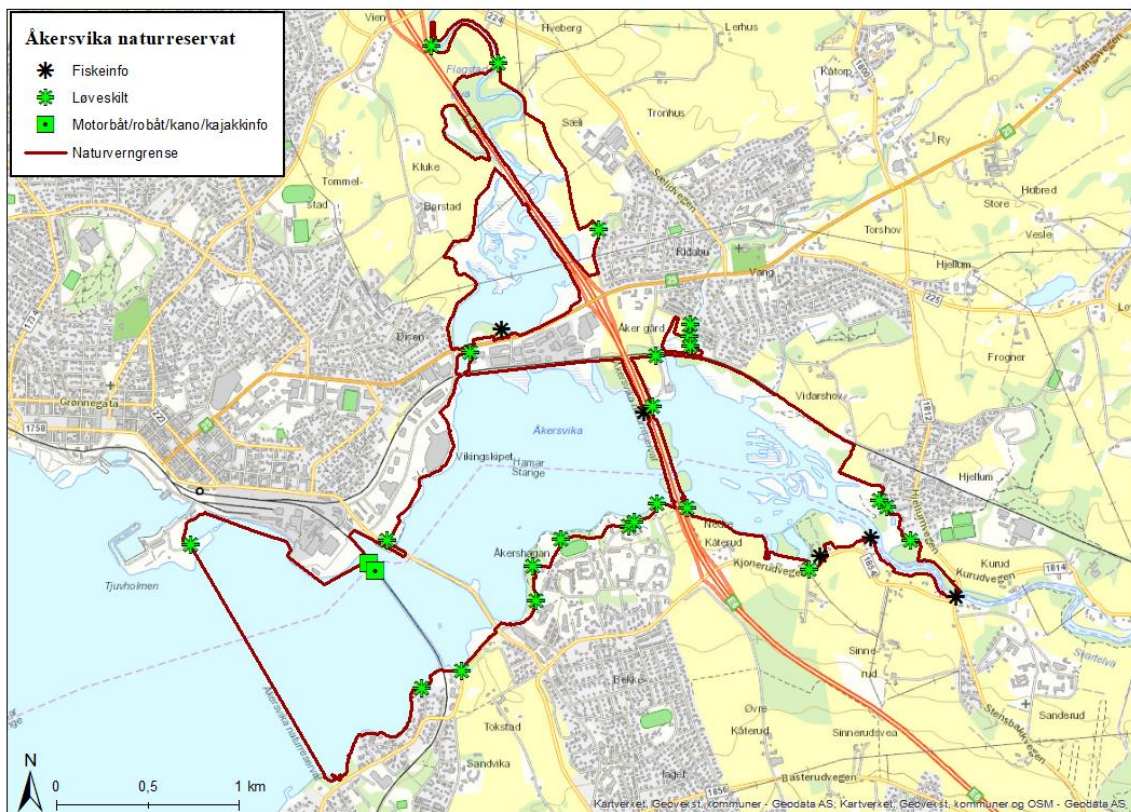
Bilde 5. Utsikt fra stoppested langs stien over Kråkholmene.

Informasjon om forbud

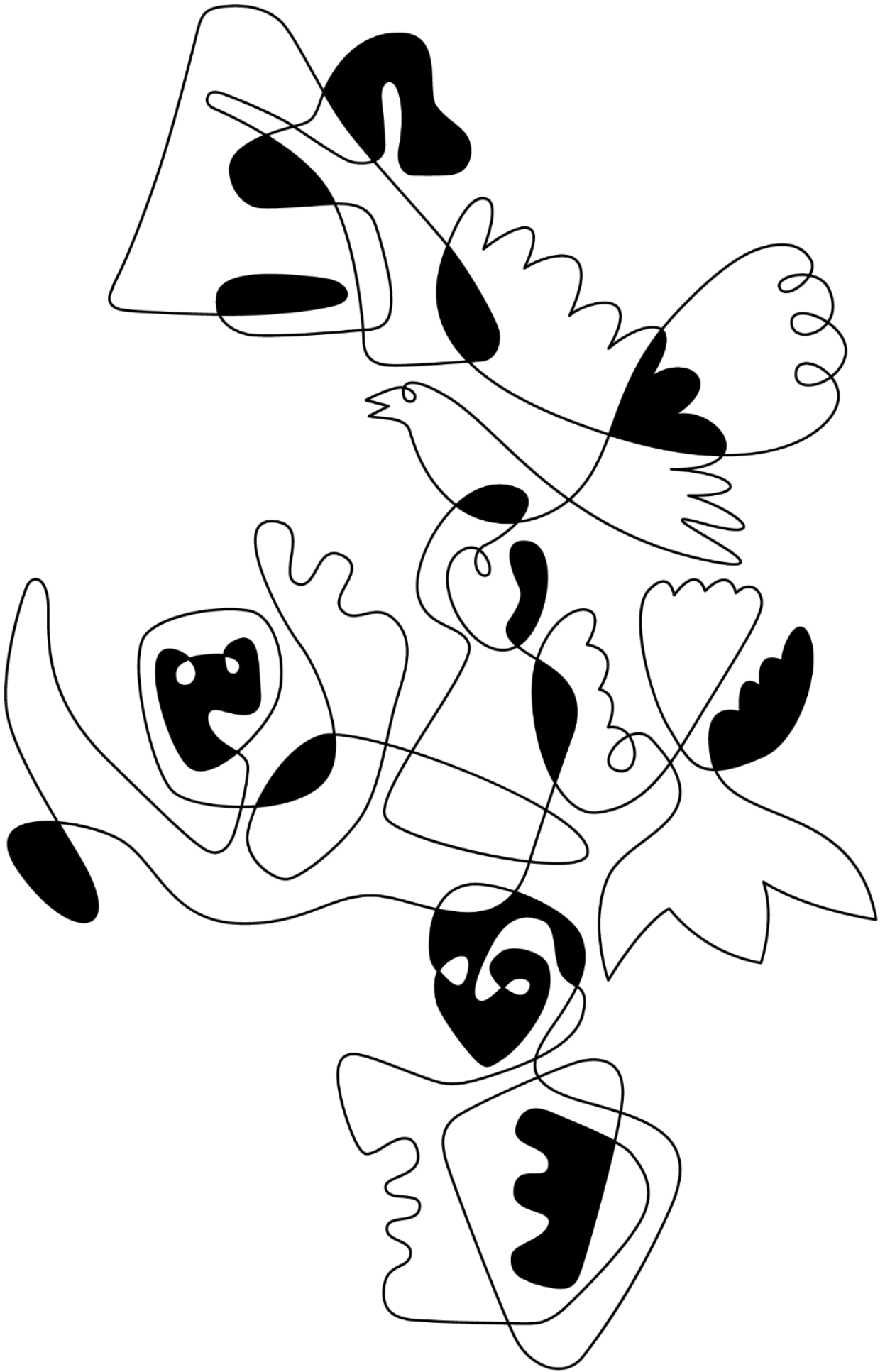
Det finnes en rekke forbud i Åkersvika naturreservat som det er relevant å opplyse om, både via dokumenter og databaser samt via skilt plassert ute i terrenget. Relevante dokumenter er forvaltningsplanen for Åkersvika naturreservat og denne besøksstrategien for reservatet. Aktuell database er Naturbase. Den viktigste informasjonen om aktiviteter som er forbudt i reservatet er følgende:

- Hvor det er forbudt med motorbåt og når.
- Hvor det er forbudt med robåt/kano/kajakk og når.
- Hvor det er forbudt å fiske og når.

Det er også viktig å få på plass informasjon om hvor naturreservatet starter. Dette vil måtte gjøres på flere steder i reservatet. Vi ser for oss følgende skilt som informerer om vernegrense og forbud i reservatet:

Figur 7. Kart som viser plassering av vernegrenseskilt og forbudtskilt.

STATSFORVALTEREN I INNLANDET

Postboks 987, 2604 Lillehammer | sfinpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/innlandet

